

«ЗАРУЧАЮ ТЕБЕ, МАРУСЮ, ЗІ СЦЕНОЮ»

4 серпня 2024 року виповнюється 170 років від дня народження української акторки і театральної діячки кінця XIX – початку XX століть, народної артистки України Марії Костянтинівни Заньковецької, ім'я якої вписане в історію української культури золотими літерами.

До ювілею М. Заньковецької науковці літературно-меморіального музею І.К. Карпенка-Карого міста Кропивницького підготували віртуальну виставку «Заручаю тебе, Марусю, зі сценою», з якою можна ознайомитися на сайті музею.

Майбутня акторка народилася у 1854 році в селі Заньки Ніжинського повіту на Чернігівщині, у родині дворянина Адасовського. Грати на театральній сцені було мрією всього життя Марії.

Творчий шлях М. Заньковецької розпочався в Єлисаветграді (нині м. Кропивницький Кіровоградської області) 27 жовтня 1882 року. Це був дебют молодої акторки на професійній сцені в ролі Наталки у виставі «Наталка Полтавка» за однойменною п'єсою Івана Котляревського в трупі Марка Кропивницького.

За довге сценічне життя Марія Костянтинівна створила цілу галерею неперевершених сценічних образів у виставах «Назар Стодоля» за твором Т. Шевченка, «Безталанна», «Наймичка», «Бондарівна» за п'єсами І. Карпенка-Карого, «Не судилось», «Циганка Аза» за п'єсами М. Старицького, «Лимерівна» з п'єсою П. Мирного та ін.

Про гру М. Заньковецької на сцені збереглися численні відгуки театральних критиків, істориків театру, відомих діячів культури, письменників, композиторів, які дали високу оцінку творчому доробку геніальної актриси. Її ім'я згадувалося поруч з іменами Елеонори Дузе, Сари Бернар, Віри Комісаржевської, Марії Ермолової.

На виставці представлені старовинні фото кінця XIX – поч. XX ст., на яких Марія Заньковецька зображена в різних ролях, а також велика добірка книг, газетно-журнальних публікацій, досліджень відомих театрознавців, які присвячені життєвому та творчому шляху геніальної актриси.

Матеріали експозиції розповідають, як вшановують пам'ять актриси вдячні нащадки. На сцені Кіровоградського театру імені М. Кропивницького йшли вистави, присвячені М. Заньковецькій: «Талан» за п'єсою М. Старицького та «Коли розлучаються двоє» за п'єсою М. Барського. Ім'ям Марії Костянтинівни названо український драматичний театр у Львові, вулиці в Києві, Ковелі, Коломиї, Львові, Ніжині, Одесі, Ужгороді, Чернівцях, Чернігові та інших містах України. У 1960 створено меморіальний музей-квартиру Заньковецької в Києві, 1964 – меморіальний музей Заньковецької на батьківщині актриси.

Глядач безмежно любив свою народну артистку. Народну – силою її таланту, глибоким розумінням прагнень, мрій і переживань. Сорок років життя віддала Марія Костянтинівна Заньковецька українській сцені, відстоюючи право українського народу на своє національне, народне мистецтво.

При створенні віртуальної виставки були використані оригінали фото Марії Заньковецької з особистого архіву колекціонера, члена Кіровоградської обласної організації НСПУ Володимира Могильюка.

З віртуальною експозицією можна ознайомитися за посиланням:
http://www.karpenkokarymuseum.kr.ua/kar323_u.html

Наталія Мельниченко, науковиця
літературно-меморіального музею
І.К. Карпенка-Карого
міста Кропивницького

Опубліковано:
газета «Народне слово»,
№ 32 від 08.08.2024